СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIV. Ч. 63. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 30. березня 1946. No. 63. New York and Jersey City, Saturday, March 30, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

З КІНЦЕВИХ СПРАВ XXI. КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗУ В ПІТСБУРГУ

(Телефоном з Пітсбурга в пятницю, 29. березня, рано)

Четвер рано, 28. березня, присвячено змінам статуту і принятям ще модерніших грамот, як: подвійне посмертне і ін. Пополудні відбулися правибори, тобто назначення кандидатів на різні уряди. Ввечір відбувся бенкет при участи 600 людей в гостинниці готелю Вилием Пен. Був сердечний настрій. Проводив Степан Шумейко. Головні промовці: Д. Галичин, інж. Косар з Канади й М. Мурашко. Вокальну програму виконали шкільні діти з Карнеґі під проводо панни Кучер. Окремі артистичні сили: Ольга Лепкова, віртуоз Донна Ґресько і панна Савицька з Пітсбурга. При піяні Ольга Дмитрів. Усіх виконавців витали оваційно. Після бенкету залишилися гості на сердешних співах і товариських розмовах до пізної ночі. Вибори в пятницю, кінець конвенції передбачений на суботу.

ЧОРЧИЛ І БАЛТІЙСЬКІ ДЕРЖАВИ.

Винстон Чорчил, промовляючи в Ню Йорку на вечері в Валдорф Асторія, пише литовський діяч Казис Відикавскас, говорив про те, що Росія „повинна бути добре нагороджена" за свої воєнні зусилля. В ту нагоду він включив і балтійські держави. Проти цього посипалися протести американських організацій з литовського, естонського та латвійського походження. Від литовців запротестувала Нюйорська Литовсько - Американська Тариба (Рада). В протесті сказано, що „апізерство" не вратувало Британії в минулому, і не вратує її тепер. Теж пропонується Чорчилеви відкликати те, що говорено в часі війни про воєнні цілі Аліянтів, та що є в Атлантійськім Чартері.

ВИКЛАДАЄ НА УНІВЕРСИТЕТІ.

В. А. Костюк, канадійський українець, довголітній учитель, зістав назначений на посаду професора французької й німецької мови на нижчих ступнях Манітобського Університету в Винипеґу. Він є одиноким українцем-професором у цьому університеті.

УКРАЇНЦІ ЧЛЕНАМИ НАУКОВОЇ ВИПРАВИ.

В науковій експедиції канадійських 42 вояків на далеку північ Канади, як виходить з проголошених імен членів експедиції, є до 16 українських прізвищ.

СКІНЧИТИ З ПЯТОЮ КОЛЬОНОЮ!

Канадійські „Українські Вісти", пишучи на таку тему у звязку з шпигунською аферою в Канаді, додають таке:

„Нашим горожанським обовязком покінчити раз на все з тою пятою кольоною, яка під різними облудними кличами старається втягнути масу українського громадянства до шкідливої акції проти демократичних принципів, за які наші сили боролися. Ненависть до диктатури, що нехтує всю людську свободу і гідність, є теж одною з найголовніших причин, чому наші скитальці не бажають вертатися на свої прадідні землі. Волять голод, холод, а навіть смерть, ніж тілесне й духове поневолення. Демократичні свободи не є пустим словом, свобода людини і збереження її гідности це скарб, за який люди ведуть війни і віддають своє життя. Колиб в Україні панувала така свобода, яка панує в демократичній Канаді, Данії, Швеції чи Норвеґії, то не булоб ні одного скитальця, що з сльозами радости не прагнув би вернутись на свої згарища".

БАРВІНСЬКИЙ НА СИБІРІ.

„Новий Шлях" друкує листа з скитальщини, в якому згадується за визначних артистів-піяністів, Д. Гординських-Таранович і Тараса Микишу, що живі й концертують в Европі, а далі подається, що совєтська влада вивезла з Львова на Сибір відомого українського композитора, Василя Барвінського, директора Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові. Теж потверджується в листі смерть композитора Нестора Нижанківського і композитора Косенка. Теж пишеться про забиття большевиками в Києві визначного музичного дослідника Д. Ревуцького.

60-РІЧЧЯ ПАЛЛАДІНА.

В Києві відзначено в грудні м. р. 60-річчя від дня народження академіка О. В. Палладіна, а рівночасно і 40-річчя його наукової діяльности як біохеміка. Він є віце-президентом Академії Наук УРСР. В часі війни створив новий препарат — вікасол — для лікування ранених вояків.

ЛЮДКЕВИЧ ЩЕ ЖИВИЙ.

Совєтські джерела згадують за Станислава П. Людкевича, українського композитора, що має бути тепер професором Львівської державної консерваторії.

РАТУНОК ДЛЯ СКИТАЛЬЦІВ ЗАПЕВНЕНИЙ УНРР-ОЮ

ЗАСТУПНИКИ УКРАЇНИ В „СОВЕТІ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ" СССР.

При виборах до „Верховної Ради" СССР з 10. лютого вибрані такі заступники Української Совєтської Соціялістичної Республики: Рильський, Максим Фадеєвич, предсідник письменників України — з житомирської виборчої округи; Тарасов, Степан Ніконович, перший секретар Ізмаїльського обкома — з цієї ж округи; Филипів, Іван Маркелович, перший секретар николаївського обкома — з цієї ж округи; Ференчук, Василь Михайлович, машиніст в шахті імени Кагановича — в сталінській виборчій окрузі; Кривоніс, Петро Федорович, начальник Північно-Донецької залізниці — з артемівської виборчої округи; Бутенко, Григорій Прокопофієвич, нарком хліборобства Української ССР — з красноградської округи; Грушецький, Іван Самійлович, перший секретар львівського обкома КП(б)України — з львівської округи; Степанова, Анна Феодосівна, бригадир колхозу ім. Сталіна, проскурівського району — з каменець-подільської округи; Кабаковський, Григорій Самійлович, директор совхозу „Лозоватка" чутовського району — з полтавської виб. округи. — Тут треба замітити, що депутати не мусять походити із своїх виборчих округ, отже могли бути накинені навіть просто з Москви.

БОГОМОЛЬЦЕВА СИРОВАТКА.

А. Богомолець, президент Академії Наук УРСР, винайшов нову сироватку, відому під назвою „АЦС". Вона має спинювати старість і відмолоджувати людський організм. Совєтські джерела звідомляють, що сироватку вже застрикують у ленінградських шпиталях таким дітям, що їх нормальний ріст припинений через війну. Теж вживають її деякі старі московські артистки і артисти і кажуть, що вона збільшає сили. Заповідають, що регулярне вживання сирватки може дати людині спромогу дожити і 150 років.

„ПІСНЯ РІДНОГО КРАЮ".

Така є назва українського хору, зорганізованого в Парижі, в Франції. Його завдання: пропаганда лише української народньої, сільської та духовної пісні. З хористів многі співали в Капелі Кошиця. Головою хору є інж. Ольховий (15, rue Pierre Leroux, Paris (VII). Дириґентами є пп.: Миколайчук і Білошицький та пані Ґораїн.

На повнім засіданню Адміністрації Ріліфу й Реґабілітації Обєднаних Держав в Атлантик Сиґі, в стейті Ню Джерзі, принято одноголосно в четвер, 28. березня, резолюцію з домаганням, щоб УНРРА мала право давати утримання скитальцям („Ді Пі—дисплейсд персонс") безоглядну на це, чи їхня рідна влада на це згодиться, чи ні. Проти такої постанови боролася весь час совєтська Росія, а тепер і вона голосувала за таку резолюцію. — Новий голова УНРРА, бувший посадник міста Ню Йорку, Ля Ґвардія, перебирає урядування з кінцем теперішньої сесії УНРРА.

О.О.Д. відбуває тайні наради для вислухання скарги Ірану; совєтський делеґат Ґромико дальше стримується від участи в нарадах.

Президент Труман сказав на пресовій конференції, що він вповні підтримує секр. Бирнса у його становищі в О.О.Д. у справі Ірану. — Президент іменував десять найвищих ґенералів як своїх прибічників для вирішування оборони краю.

Світової контролі над атомовою силою домагається американський департамент стейту від Організації Обєднаних Держав. Комісія О.О.Д. малаб перебрати під свою контролю теж і припаси уранію, які находяться в цілому світі.

Перон вибраний президентом в Арґентині, як це урядово оповіщено на підставі викінченого обчислення голосів.

Ровза, комуністичного члена канадійського парляменту, признала слідча комісія винним шпигунства і тому він має стати перед правильним судом. — Переслухання арештованого в Портленді, Ореґон, під замітом шпигунства совєтського лютенанта Редіна, відложено.

ГІТЛЕР І РОЗЕНБЕРҐ.

Націстівський фільософ, Альфред Розенберґ, не мав ніякого впливу на Гітлера, казав Ґерінґ на судовій розправі в Норемберґу. На доказ цього згадав, як Розенберґ старався добути в Гітлера дозвіл на те, щоби не замикати університету в Києві. Як Розенберґ відійшов, Гітлер мав сказати до Ґерінга: „Чоловік той має дивні журби. Ми маємо важніші справи, над якими треба застановлятись, ніж університет у Києві".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Дякують американським українцям за слово розради й ратунку

Одержуємо тепер багато листів з Европи ,головно від скитальців, бо між ними наші рідні, односельчани, чи ті, з якими ми ходили разом до школи, чи служили в Українській Армії, чи працювали на іншому полі.

Одержує такі листи теж і редакція „Свободи". А як вони виглядають, то для прикладу, наведемо дещо з останнього такого листа від одного з старокраєвих молодих редакторів. Він має в Америці близьку рідню, якою, нажаль, не може гордитись.

* * *

„Найперше прошу приняти від мене особисто, а рівночасно від цілого табору українських скитальців в..... щирий привіт для Редакції, У. Н. Союзу та наших обидвох Українських Комітетів та усього українського громадянства в Америці. Отсей привіт був ухвалений вчора оваційно на сходинах мешканців нашого табору разом з подякою за всі Ваші турботи і старання у відношенню до нас скитальців. У нашому таборі відбуваються щодня вечером доповіді на різні научні та актуальні теми. Всіх тут є нас 1,500 осіб. Авдиторія буває чисельна, а зокрема вчера було дуже багато людей, бо стягнула їх тема моєї доповіді. Я говорив на тему „Наша справа в Америці". Майже ввесь матеріял для доповіді взяв я з кільканадцять чисел Вашої Шановної газети, які випадково попали до нашого табору завдяки Вашому передплатникови...., якого син, вояк Американської Армії, перебуває тепер постійно в..... Числа ці, хоч не повні, з різних дат, починаючи з листопаду минулого року до половини січня, дали одначе масу дуже цікавого для нас матеріялу, так, що доповідь тривала півтора години, при чому прийшлося при кінці навіть деякі питання скорочувати. Найперше дав я короткий погляд на українську громаду в Америці й Канаді. Потім говорив про: 1. Відношення американських українців до нас скитальців. 2. Про організації допомоги для нас. 3. Про вигляди на переселення до Америки чи Канади. Про все те говорив в такий спосіб, як це представляє „Свобода" у своїх статтях чи комунікатах Українських Комітетів. На тому місці мушу з приємністю ствердити, що „Свобода" редагована дуже поважно і цікаво і дає дуже багато цікавого матеріялу для нас втікачів, так, що часом видається нам газетою нашого рідного краю, а не далекої, відірваної від нас еміграції.

„Дуже зацікавило і обурило наш загал прорадянське становище частини української громади в Америці, його мотиви і його вияви у виступах проти рідних братів-скитальців. Хотіли би ми бачити тих панів бодай на пів року у цій „найщасливішій країні", що є „під сонцем сталінської конституції".

„Думаємо, що ми, скитальці, переживаємо тепер найкритичніший час, та що саме тепер рішається наша доля. Зазначу, що навіть таке рішення, щоб усіх т. зв. „воєнних злочинців" судити на місці злочину, є для нас дуже небеспечне, бож Совети усіх нас, без винятку, вважають за „воєнних злочинців" і „квізлінгів". А вже найменше кожного інтелігента хочуть дістати в свої руки. Тому треба боротись за точне визначення поняття „воєнний злочинець" на міжнародному терені. Теж повинна бути піднесена справа некомпетентности Советів судити українців, принаймні громадян Західної України...

„Доповідь вислухали всі з незвичайним зацікавленням. Вам усім в Америці щира дяка хочби вже за саму моральну підтримку та зрозуміння української справи. Це й збори виявили з великим захопленням, пересилаючи Вам усім привіт і подяку..."

„РАДЯНСЬКИЙ ЛЬВІВ".

Це так називається „літературно-мистецький і суспільно-політичний" журнал, що виходить у Львові, якого відповідальним редактором є Микола Бажан. В редакції працюють: Петро Козланюк, Михайло Возняк, Ірина Вільде, Ярослав Галан, Г. Ломов і І. Мазепа. Про дві перші книжки дає рецензію В. Беляєв. Він стверджує, що група українських письменників Львова приняла до себе утікаючих від німецького наїзду з Польщі польських і жидівських письменників. Пише теж про те, як прибували до Львова письменники Києва, Харкова, Москви та Ленінграду і як відбувались зустрічі з Олексієм Толстим та Евгенієм Петровом. Згадує, що в перші дні війни згинули від німецької бомби українські письменники Тудор і Гаврилюк. Журнал друкує посмертну повість Олександра Гаврилюка „Береза", написана ще в ті роки, коли він був запроторений у концентраційний табор Береза Картузька. Петро Козланюк в комедії „Запроданці" розкриває, як пише Беляєв, „українсько-німецький націоналізм і бандерівське підпілля" і боротьбу з ним. Ярослав Галан у статті „Мамелюки" пише про „мерзенних жовто-блакитних літераторів націоналістичної, фашистської орієнтації", а Богдан Дудикевич про „Українських націоналістів на службі у загарбників", описуючи, як українські „націоналісти служили колись династії Габсбургів", а потім помагали „польським та українським поміщикам здавлювати національно - визвольний рух на західно - українських землях". Проф. Михайло Рудницький пише про „Віднайдений шлях" західно-української інтелігенції. Одиноке, що є там наукове і культурне, то мабуть тільки одна стаття академіка Михайла Возняка про історію песи Івана Франка „Украдене Щастя". Та й тут, згадуючи за австрійські цензурні перепони, додано, що ту цензуру „дехто з націоналістичних кругів намагався представляти як взірець демократизму".

Ось такі речі пишуться тепер у „Радянському Львові".

ПРОВІД ПЯТОЇ КОЛЮМНИ ДО... ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗУ

Орган проводу пятої колюмни, що виходить українською мовою в Америці, помістив спriводу XXI. Конвенції У. Н. Союзу „відозву" великих розмірів, бо аж на три ґазетні шпальти. У відозві кажеться, що „У. Н. Союз це наша організація" і тому взиває́ться, щоб „делеґати вашого відділу поїхали на Конвенцію для очищення проводу нашої організації". — Справді дивуватися треба, звідки проводови пятої колюмни прийшло на думку вважати У. Н. Союз за свою організацію. Не було випадку в цілій історії цеї організації, щоб вона колинебудь слухала наказів з Москви, Варшави чи Берліна.

В іншому місці орган пятої колюмни дивується, чому редакторів „Свободи" не вибрали делеґатами на Конвенцію. Певно, що зо становища диктатури можна дивуватися. Хай би так не вибрали якогось ставленика Москви в комуністичній організації. Щоб то тоді не сталося... Але демократичний лад має свої правила. Люди вибирають, кого хочуть, а не по наказу. — До речі кажучи, ніхто з редакторів не кандидував на делеґата. Як хто з редакторів є членом або делеґатом котрогось відділу, то він є там не як редактор, а як член, без огляду на свою професійну працю.